

ΕΙΣ ΥΠΕΡΑΣΠΙΣΙΝ ΤΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ

Στη χώρα μας, μέσα στο υπερβολικά ανταγωνιστικό περιβάλλον της πολιτικής, όπου τα διάφορα κόμματα διεκδικούν σύμπλευση με τις ιδέες τους και υποστήριξη από ένα σχετικά μικρό αριθμό πολιτών, εμφανίζεται πολύ συχνά το φαινόμενο της ακραίας εισήγησης, είτε για σκοπούς διαφοροποίησης της θέσης τους, είτε για σκοπούς «ικανοποίησης όλων». Για να ικανοποιήσουμε τις πολιτικές μας επιδιώξεις, έχουμε πλέον αρχίσει να περιπίπτουμε σε λάθη σε θέματα ζωτικής σημασίας τα οποία μπορεί να αποβούν μοιραία σε σχέση με την εξέλιξη του τόπου μας και των πραγμάτων γενικότερα.

Ένα επίκαιρο παράδειγμα αυτού του φαινομένου είναι η πρόσφατη εισήγηση (δική μου διατύπωση) «ότι η ελληνομάθεια, η γνώση δηλαδή της Ελληνικής Γλώσσας, για σπουδές στις Θετικές Επιστήμες δε χρειάζεται να είναι σε προχωρημένο επίπεδο». Η εισήγηση αυτή διαμορφώθηκε μέσα από τον κυκεώνα της διαμάχης για την εισαγωγή των φοιτητών στα Πανεπιστήμια της Κύπρου. Μια εισήγηση που όμως έρχεται ουσιαστικά να θεσμοθετήσει την υποβάθμιση της γλώσσας. Φυσικά, δεν υπονοούμε ότι το κίνητρο και σκεπτικό της εισήγησης είναι να πλήξει τη γλώσσα, αλλά δυστυχώς αυτή θα είναι συνέπεια της εισήγησης αυτής.

Η γλώσσα είναι το κοινό μέσο, εργαλείο, μέσα από το οποίο ο άνθρωπος πραγματοποιεί την ύπαρξη του, τόσο στο ατομικό επίπεδο όσο και στο κοινωνικό επίπεδο. Εις την περίπτωση των (Θετικών) Επιστημών, και πάλι η γλώσσα αποτελεί τον ιστό πάνω στον οποίο διαμορφώνονται, περιγράφονται και προωθούνται οι επιστημονικές θεωρίες. Η επιστημονική σκέψη και διερεύνηση γίνεται μέσα από τη γλώσσα εμπλουτισμένη με ειδικό λεξιλόγιο και μεθοδολογία σύνταξης των ειδικών επιστημονικών εννοιών. Παρεμπιπτόντως, αναφέρω ότι στη δική μου περίπτωση, ομολογουμένως, ενός υπερβολικά μέτριου επιστήμονα, πιστεύω σήμερα ότι ένα σημαντικότερο στοιχείο της επιστημονικής μου εκπαίδευσης έχει προέλθει από τα μαθήματα της Αρχαίας και Νέας Ελληνικής Γλώσσας που έλαβα στη Μέση Εκπαίδευσή, γεγονός που δυστυχώς δεν ήμουν σε θέση να αναγνωρίσω όταν διδασκόμουν αυτά τα μαθήματα.

Μέσα από τη γλώσσα οι επιστήμονες εκπληρώνουν επίσης το χρέος τους να συνδέουν την εξειδικευμένη τους γνώση και επιστημονική τους αντίληψη με τους ευρύτερους προβληματισμούς της κοινωνίας που τους περιβάλλει και της ανθρωπότητας γενικότερα. Έτσι, ο Einstein μπορεί να εκφράσει την άποψη (σε ελεύθερη μετάφραση από τα Αγγλικά):

«Όποιος άνθρωπος πιστεύει ότι είναι πιο έξυπνος ή χρήσιμος από κάποιον άλλο άνθρωπο, όχι μόνο κάνει λάθος, αλλά δεν του αξίζει να ζει». Ή ο Καθηγητής

της Φυσικής Abdus Salam, βραβευμένος με το βραβείο Νόμπελ το 1980, να μπορεί να διατυπώσει την σκέψη «Η επιστημονική γνώση είναι η κοινή κληρονομιά της ανθρωπότητας». Χωρίς την πλούσια γνώση της γλώσσας κινδυνεύουμε να δημιουργούμε επιστήμονες- μορφώματα, ή απομονωμένα «τέρατα» της κοινωνίας.

Η εισήγησή μας λοιπόν ότι η ανάγκη της γλώσσας για σπουδές στις Θετικές Επιστήμες μπορεί να είναι περιορισμένη, αποτελεί πλήγμα για τη Γλώσσα και δη για την Ελληνική Γλώσσα, η οποία αποτελεί παγκοσμίως έναν από τους καλύτερους και σημαντικότερους εκπροσώπους αυτού του ξεχωριστού χαρακτηριστικού και πραγματικά θεϊκού χαρίσματος που έχει το ανθρώπινο γένος.

Σήμερα, η γλώσσα δέχεται «πλήγματα» από διάφορες πλευρές και ειδικότερα από την εξέλιξη της τεχνολογίας. Η άμεση και αμφίδρομη επικοινωνία μέσα από την εικόνα και η κωδικοποιημένη μορφή επικοινωνίας που παροτρύνουν οι τεχνολογίες κινητής τηλεφωνίας, αποτελούν δύο παραδείγματα. Αυτά όμως τα «πλήγματα» είναι φυσιολογικά. Ανήκουν μέσα στο πλαίσιο της εξέλιξης, δηλαδή της φυσιολογικής διάπλασης της γλώσσας διαμέσου των αιώνων. Τα δυνατά «πλήγματα» – μορφές αλλαγής της γλώσσας – αυτά δηλαδή που θα αυξήσουν την εκφραστικότητά μας και τη δυνατότητα μετάδοσης εννοιών και σκέψεων μας θα επιζήσουν. Τα άλλα θα εξαφανιστούν.

Για να προχωρήσει όμως σωστά η εξέλιξη της γλώσσας (ή οποιαδήποτε άλλη περίπτωση εξέλιξης) χρειάζεται να διατηρείται μια ποικιλία του είδους, μέσα από την οποία μπορούν να δημιουργηθούν και να δοκιμαστούν διαφοροποιήσεις και σταδιακά διαμορφωμένες νέες μορφές του είδους. Χωρίς επαρκή διάσταση αυτής της ποικιλίας δεν υπάρχει το απαιτούμενο εύρος της διαφοροποίησης και υπάρχει ο κίνδυνος μιας παθογονικής εξέλιξης η οποία δεν θα μπορεί να ανταποκριθεί πλέον στο συνεχώς διαφοροποιούμενο περιβάλλον.

Έχουμε έτσι χρέος να διατηρήσουμε την ποικιλομορφία των διαφόρων γλωσσών. Το δικό μας μέρος αυτού του χρέους είναι να διαφυλάξουμε την ελληνική γλώσσα και να τη βοηθήσουμε να ανθίζει καινούργιες μορφές για να διατηρηθεί μέσα στο σύνολο των γλωσσών. Ένα βασικό στοιχείο αυτής της προσπάθειας διατήρησης της γλώσσας μας, είναι να της δίνουμε την πρέπουσα σημασία και θέση που της αξίζει στις Πανεπιστημιακές Σπουδές.

Ας σταματήσουμε λοιπόν να είμαστε τόσο έντονοι και επίμονοι εις τις πολιτικές μας διαμάχες, αφού μέσα από τέτοιες καταστάσεις μπορεί να περιπέσουμε στο λάθος να θυσιάσουμε οτιδήποτε στο βωμό της πολιτικής, ακόμη και τα ιερά και όσια μας, όπως είναι η γλώσσα μας.

Πανεπιστήμιο
Κύπρου

Κλείνοντας, θα ήθελα να αναφέρω με ειλικρίνεια προς τον αναγνώστη ότι, επειδή τυγχάνει να είμαι ταυτόχρονα και Αντιπρύτανης του Πανεπιστημίου Κύπρου, οι θέσεις μου πιο πάνω πηγάζουν αποκλειστικά από το γνήσιο ενδιαφέρον μου για τη γλώσσα και δεν εμπεριέχουν καμιά άλλη σκοπιμότητα. Επίσης, οι θέσεις μου δεν αναφέρονται σε συγκεκριμένο πολιτικό χώρο αλλά στη γενικότερη πολιτική αρένα της χώρας μας.

Αντώνης Κάκας
Καθηγητής Υπολογιστικής Λογικής
Τμήμα Πληροφορικής
Πανεπιστήμιο Κύπρου